

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 78 — Субота, 27 јун 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

РАЗГОВОР
УГОДНИ

ШОШТО
ИХ ЈЕ
ГРОФ
ЈЕДИОКА
РАЗВАДИО,
МИКИ
И
МИХАЈЛО
ПОСТАЛИ
СУ
ЧРИЈАТЕЛИ

ДАКЛЕ, РЕКОСТЕ ДА ЋУ МОЖИ
ДА СЕ ПРОВОДИМ У ИНОСТРАН-
СТВУ!
КАКО ТО
МИСЛИ-
ТЕ?
БРАВО
ПРО-
СТО!

ДА БИСТЕ МОГЛИ ДА СЕ
ПОСВЕТИТЕ ПРОВОДУ И
ЗАБАВАМА, ТРЕБА ДА
БУДЕТЕ ОСЛОБО-
БЕНИ СВИХ
ОСТАЛИХ
ОБАВЕ-
ЗА!
ТАЧНО!

ИДЕМО И МИ!

А ДА БИСТЕ СЕ
ОСЛОБОДИЛИ
ОБАВЕЗА ТРЕБА
ДА ЖИВИТЕ **ВАН**
МЕДИОКЕ, С ПУНО
ЛАРА И ПУНО
ВРЕМЕНА!
А КАКО
ЋЕ МЕ-
ДИОКА
БЕЗ
МЕНЕ?

ЕВО КАКО: ДОК СЕ ВИ НЕ ВРАТИТЕ
ИЗ ИНОСТРАНСТВА МИКИ
ЋЕ ЗАУЗЕТИ ВАШЕ
МЕСТО И
НИКО НЕ
ЋЕ ПРИ-
МЕТИТИ
РАЗЛИ-
КУ!

БАДА ЈЕ
ВЕК
ИЗГЛЕДАЛО
ДА ЋЕ СВЕ
ПЛАТКО
ИКИ,
МИХАЈЛО
СЕ
ИЗНЕНАДА
РАЗБЕСНЕО

ШТА?! КАКО СМЕТЕ
ТАКО НЕШТО ДА МИ
ПРЕДЛОЖИТЕ?!
ТО ЈЕ
УВРЕ-
ДА!!

ЗАР ЈА, МИ-
ХАЈЛО ХИИ ОД МЕДИ-
ОКЕ, ДА ДОЖИВИМ ТА-
КВУ СРА-
МОТУ?!

КАКВУ? ДА
НЕКО ДРУГИ
СЕДИ НА
ПРЕСТОЛУ
МЕСТО
ВАС?
КОЈЕШТА!
НЕ ТО...

...НЕГО ДА НЕ МОГУ
ДА ТЕРАМ ЋЕФОВЕ
КАКО САМ
НАВИКАО!

ШТА
ЗНАЧИ
НАГЛА
ПРОМЕНА
У
МИХАЈ-
ЛОВОМ
РАСПО-
ЛОЖЕЊУ
?

ТО ЈЕ СТРАШНО! ЗАР ЈЕ МОГУ-
ЋЕ ДА У МЕДИОКИ
ВИШЕ НЕМА МЕСТА
ЗА МЕНЕ?

ЈЕСТЕ! И ТО ТВО-
ЈОМ КРИВИЦОМ!
НЕМИЛИЦЕ СИ
ТРОШИО ЗА
КОЈЕКАКВЕ
СВОЈЕ ЛУДО-
РИЈЕ!
У ПРА-
ВУ СИ!
ТО ЈЕ
СУШТА
ИСТИ-
НА!

МЕДИОКА ВИШЕ
ТО НЕЋЕ
ВИДЕТИ!
БРАВО!
ЗНАЧИ,
ПРЕСТАЋЕШ
ДА ИХ
ПРИРЕЂУЕШ!

НЕ! ПРИРЕЂИВАЋУ ИХ
У ИНОСТРАНСТВУ!
А ТИ ЋЕШ ОСТА-
ТИ ОВДЕ И
ШТЕДЕЋЕШ!

У
ИДУЋЕМ
БРОЈУ:
**МИХАЈЛО
ОДЛАЗИ**

ИЗВИНИ, МИКИ, ШТО
САМ ЗАДОЦНИО! ОДВЕЗАО
САМ АУТО У ГАРАЖУ НА
ОПРАВКУ. ЗАМИСЛИ САД
МОРАЈУ ДА ПОПРАВЕ И
ЈЕДАН ЗИД ГАРАЖЕ.

ПРВИ ЕВРОПЈАНИ на обали Тихог Океана

Откриће Тихог Океана показало је да Земља није мала, како се у то време мислило, и дефинитивно се разјаснило да земље које је Колумбо открио нису Индија, него потпуно нови свет. Све је то знатно проширило видике географске науке и поставило нове задатке новим истраживачима света.

Улицама Севиље и Барселоне пролазила је дуга поворка која је потсећала на тријумфалне поворке у старом Риму кад су испред војсковође-победника ишли оковани заробљеници са драгоценим ратним пленом. Кристофор Колумбо није се враћао из рата, али је ипак ступао улицама шпанских градова као прави победник. Он је, уосталом, и био победник, јер је победио океанске ширине и открио Нови Свет. Поред славе, Колумбо је шпанском двору донео нешто што је краљу, увек жудном новца и драгоцености, било далеко драже и важније: неколико предмета од злата и обехање да у новооткривеном свету жутог скупљеног метала има у изобиљу.

Златна грозница захватила је Шпанију. Племени, ешественици, лопови, нерадници, легијони и бивши робови похрлили су у Нови Свет, Еспањола, шпанска колонија на Хаитију, била је ускоро преплављена легијама људи који су очекивали да ће се ту брзо и лако обогатити. Међутим, ни на Хаитију ни на источној обали Средње Америке злата није било. Еспањола је постала стецница незадовољних авантуриста, од којих је гувернер узалуд покушавао да створи колоније. Он им је доделио не само земљу и стоку, већ и робове-Индијанце. Али, они нису дошли у Нови Свет

да обрађују земљу и да буду сељаци, већ да нађу злато и да се као богаташи врате у Шпанију. Они су брзо продали земљу, стоку и робове, па чак и своје одело и оружје. А затим су почели да се задужују. Људи који су из Шпаније дошли да би се ослободили дугова, ускоро су били опет презадужени, тако да већ нису знали како да се бране од поверилаца.

Бекство од поверилаца

Године 1510 стигла је у Еспањола вест да се шпанска колонија „Златна Кастиља“ која је била основана у близини обале Венецуеле, налази у опасности. Мартин Фернандез де Енсизо, који је у оснивање колоније уложио већи део свог иметка, решио се да пође у помоћ „Златној Кастиљи“. Сви они који су желели да побегну од дугова и поверилаца, понадали су се да ће моћи да пођу са Енсизом. Међутим, гувернер Еспањоле спречио је бекство својих презадужених насељеника.

Кад се брод већ налазио на пучини, посада је приметила да се по валуби стално врзма пас без господара и да се највише задржава крај некоег великог сандука. Морнари су били изненађени кад се сандук „сам отворио“ и кад је из њега, потпуно наоружан, изашао један човек. То је био

Васко Нуњес де Балбоа, шпански племић који је успео да превари и гувернерову стражу и своје повериоце. Ипак, изгледало је да подвала презадуженог племића неће успети, јер је Енсизо, правник и будући управник полиције у „Златној Кастиљи“, изјавио да ће га искрвати на првом острву.

Међутим, пре него што су приспели до првог копна, дошао им је у сусрет један велики чамац у коме је било око седамдесет људи. То су били једини преживели колонисти из „Златне Кастиље“. Међу њима био је и Франциско Пизаро. Енсизо, правник и трговац, мислио је да не вреди ниловити даље и да је најбоље да се врате у Еспањола.

Повратак у Еспањола значајно је за Васку Балбоа повратак у сиромаштво, а можда и у затвор. И док се Енсизо колебао, Балбоа је успео да код посаде пробуди нову наду и да је придобиве за себе. Он је испричао да добро познаје Средњу Америку и да се на једној златоносној реци налази индијанско насеље Даријену чији су становници били пријатељски расположени према белим људима.

Колонија у Даријену

Балбоа је знао да је довољно да у својој причи помене реку са златним песком, па да сви морнари пређу на његову

страну. Лађа је променила правац и ускоро пристала у Даријену, насељу на Панамској Превлаци. Као и при ранијим искрцавањима, Шпанци су приредили прави покољ. Индијанци да би се што лакше и што брже дочекали злата. У Даријену сем неколико златних предмета, злата није ни било. Сукоб између Енсиза, који је тражио злато за шпански двор, и Балбоа који га је отимао за себе и своје десператосе, постајао је све оштрији. Најзад, Енсизо је морао да побегне, а Никвеси, новом гувернеру Даријена кога је послао шпански двор, Балбоа није дозволио ни да се искрца. Приликом повратка за Еспањола несудбени гувернер се утопио.

Ипак, и поред тренутне победе, Балбоа се није осећао сигурним. Он је знао да ће се прогнани Енсизо жалити краљу и да ће он, Балбоа, бити окривљен за гувернерову смрт. Али, он је исто тако знао да се све његове кривиче и оптужбе краљу могу спрвати само на један начин: златом. Због тога су он и његов друг и савезник Франциско Пизаро без милости нападали и уништавали околна индијанска племена тражећи драгоцени жуту метал. На Панамској Превојници живело је једно индијанско племе чији је поглавица Карета, видећи своју пропаст и пропад целог свог племена, предложио Балбоу савез и понудио му своју ћерку за жену. Заједно са Каретом, Балбоа је лако покорио преостала индијанска племена. Најзад, тој удруженој, немилосрдној сили, морао се приклонити и најмоћнији индијански поглавица Комагре, који је позвао Балбоа у посету.

„Мар дел Сур“

После велелепног дочека Комагре износи пред Балбоа око 150 килограма злата. Шпански конкистадори бацили су се на то злато са искуменим мачевима. Поглавица Комагре није могао да разуме ту очажничку, међусобну борбу Шпанаца. Кад је схватио да жуту метал представља за белу људе такву драгоценост, он им је испричао да се иза високих брда на западу налази једно велико море и да су реке које се у њега уливају pune златног песка. Тако је Балбоа сазнао где лежи злато и где се налази океан за којим је Ко-

лумбо узалуд трагао. Злато и откриће океана, „Мар дел Сур“ како су га назвали Шпанци, донеле му опроштај шпанског двора и прилично богатство. Од злата које је добио од Комагре, Балбоа шаље један део у Еспањола за краља и журно се припрема за поход на обалу „Мар дел Сур“. Поред тога он шаље своја два човека у Шпанију с поруком да је сазнао за пут до другог океана и да на његовој обали има злата у изобиљу. Тако је, да би избегао казну, а можда и смрт, авантуриста и десператос Балбоа кренуо првог септембра 1515 године да тражи непознати океан.

Поход Панамског Земљоуза није био лак. Пробилање кроз густе, готово непроходне дунгле са испреплетеним лијанама било је споро и тешко. Људи су оболевали од грознице, исцрпљености и глади. После недељу дана хода половина од њих није више била способна за пешачење и Балбоа их оставља. Кад је земљиште почело да се дивље и кад су влажну дунглу замениле голе планине, путовање је постало још теже. После осамнаест дана Балбоа је стигао у подножје једног врха са кога се, како су тврдили Индијанци војници, могу видети оба океана.

Кад су били испод самог врха Балбоа наређује да његови људи stanu и он се сам упућује даље, не желећи да још са неким подели славу откривања Тихог Океана. Било је око 11 часова пре подне кад је Балбоа потпуно сам, стигао на врх. Поглавица Комагре говори је истину: доле, испод ногу Васка де Балбоа простирала се непрегледна пучина. Пред њим се светлао бескрајни Тихи Океан, а иза његових леђа, далеко на хоризонту, видео се Атлантук.

Ту, на најистакнутијем врху Панамског Земљоуза, писар кога је Балбоа водио са собом, саставио је повељу о откривању Јужног Мора.

Узбуђени Шпанци полетели су према обали Мар дел Сура. Десператос Васко Балбоа легао је под једно дрво на обали и чекао да му као моћном господару откривеног мора плаћа дође до ногу. Тада је устао, загазио до појаса у воду и са заставом у руци прогла-

сио Тихи Океан и све земље које леже на његовим обалама својном шпанске круне.

Откуп у злату и бисерима

Само откриће Тихог Океана није могло Балбоу да донесе опроштај. И опет је злато тражено код индијанских племена. Од неких Индијанаца Шпанци су добили злато, али не толико да би тиме откупили своје главе. Место злата Индијанци су им понудили блистава зрна којих су они имали у изобиљу: бисере. Тако је, поред славе, Балбоа имао да у замену за свој живот понуди шпанској круни и правосуду најлепша и највећа зрна бисера. То га је заиста спасло. Јер кад се с пленом вратио у Даријен, тамо се већ налазио нови гувернер Педро Аријас Давила, који је био послат из Шпаније да суди Балбоу и да предузме поход на обалу Тихог Океана.

Давила се нашао у недоумици. Он се није усудио да ухапси и осуди човека који је шпанској круни донео славу и нове поселе и силно благо. Бисери су спасли Балбоа и његове другове, јер им је, пошто се чуло за откриће Тихог Океана, краљ опроштио кривичу. Али, Давила му није могао опростити што му је отео славу и што је пре њега открио „Мар дел Сур“, злато и бисере.

Привидни мир између њих двојице није могао дуго да траје. Кад се Балбоа по други пут налазио на обали Тихог Океана, где је припремао флоту за освајање земаља на западној обали Јужне Америке, Давила га је позвао у Даријен да се још једном виде и да се договоре о томе путу.

Из Даријена му је пошао у сусрет његов стари друг Франциско Пизаро и пред самом градском капитулацијом рекао му да га хапси по налогу шпанског двора и то због побуне и непослушности. После неколико дана Васко Нуњес де Балбоа и неколико његових другова попусти се на губилиште.

Шпански десператоси, који су гоњени жељом да брао и лако дођу до блага, открили су у том трагању Тихи Океан. И као што су они без милости уништавали Индијанце да би дошли до блага, тако су и њих уништили други који су исто тако жудели за славом и златом.

ФАКАНЕР НЕВИДЉИВА НАЈЕЗБА

(2)

— Господе, — рече он озбиљним гласом, — овде немамо више никаквог посла. Сви смо већ добили одређене задатке. Сер Цефри ће, разуме се, радити у нашој лабораторији. Др Штенгел ће наставити рад у свом кабинету код куће. Ја ћу продужити да радим у зони као... — он се мукло нахуљаша и ухвати се за врату стола да би одржао равнотежу — као и последње седнице. Сад је шест часова. Предлажем да закључимо седницу.

Остали, одобравајући, климнуше главама. Стив, који је већ дужи времена укочено гледао камена испуцхења испод прозора, додирну Вилсову руку. — Смед ли да погледам ваш часовник, — запита га. — Мој је стао.

— Свакако, — одговори Вилс, пружајући му свој јевтини, никлени сат.

Стив дотера свој часовник и Вилсу врати његов. Тренутак доцније Стив и Мона придружили су се на излазу сер Цефрију и др Штенгелу.

— Одвешћемо др Штенгела његовој кући, — саопшти им Вик. То значи да ћемо проћи кроз кухињу зону. Али, ја баш желим да видим како тамо изгледа. Стив, ви ћете возити. А ти, Мона, боље да останеш овде...

— Не! — Девојка одлучно затресе главом. — Идем и ја с вама!

— Тако, госпођице Вик, — рече Штенгел својим оштрим, непрекиданим гласом. — Ви сте веома храбри. Пред вама се могу постићи све оне кукавице које беже из града. — Наклонивши се церемонијално, он отвори пред њом велика болничка врата.

Улица је била обавијена маглом. Пред вратима пријавнице стајао је дуг ред изнурених људи који су очекивали да их приме у болницу. Јасно су могли да чују њихов промукли кашаљ и тешко дисање. Док су сер Цефри и Мона улазили у кола, Стив је застао на плочнику и загледао се у камену фасаду болнице.

— Стиве, — позва га сер Цефри, — иде ли?

— Одмах, — одазва се Стив и пређе пр-

стима преко цемента који је спајао два велика камена блока. Киша ситног праха осу се испод његових прстију. Намрштени се, он се окрену, попе се у кола и седе за волан.

— Право у кухињу зону, — промрља Штенгел. — Према Бекингеу.

Стив га ћутке послуша. Једна мисао, једна ужасна, невероватна мисао рабала се у његовом мозгу. Он је укочено гледао пред собом покушавајући да повеже све крајеве ове загонетке.

Улице којима су пролазили биле су готово пуне. Само су болничка кола сваки час пролазила крај њих. У напуштеним радњама налазиле су се станице Црвеног крста. Најстрашније од свега била су велика теретна кола пуна лешева које су отпремали у крематоријум. На улазу у кухињу зону поздравиле су их светлеће опомене, али Стив је, не заустављајући, прешао преко границе.

— Земља смрти, — помислио је он. Погледао је Мону и нежно, охрабрујуће, потапшао је по руци. Доктор Штенгел, који је седео поред њега, обратио му се кратким, непрекиданим реченицама:

— Нове, невидљиве, непознате клине. Преносе се додиром, nicht wahr?

— Клине? — Стив затресе главом. — Нешто веће и озбиљније, докторе, много страшније. Нека чудна, сатанска снага...

— Ах, — насмеја се Штенгел пригушено. — Људи увек мисле да су у питању неке необјашњиве ствари. Ускоро ће се пронаћи вакцина, пелцовање...

— Можда, — Стив погледа у мало огледало пред собом, покушавајући да у њему ухвати поглед старог Вика. — Али, од болнице доведе ја сам запазно дуж целог пута очигледне знаке распадања...

Страшан прасак нечега што се руши изнад њих угушило је његове речи. Као у сну чуо је Монин врисак. Кола су се заљудала, а густ облак прашице замрачило је видик. Стив је чуо ужасан тресак нечега што је падало, а затим... потпуно заборав.

Свет му се полако враћао и прво што је чуо био је Монин глас који је безброј пута понављао његово име. С тешком муком успео је да се ослони на лакат и погледа око себе.

— Стив! — Мона је хитро клекнула крај њега. Како се осећаш?

— Добро, — промрља он, опипавајући чворуку на слепоочници. Тада, угледавши угузани ауто, упола затрпан гомилима камења, запита:

— Шта... шта се то догодило?

Сер Цефри, разбарушен и покривен праши-

ном од малтера и цигле, одговори намрштена чеља:

— Камени украси са оне куће тамо пали су на кола. Право је чудно да нисмо изгинули. Чудна ствар! Зграда изгледа солидно грађена. Човек би могао да помисли да је неко покушао да... Али, глупо је то и помислити.

Стив погледа зграду и замршљено климну главом.

— Где је др Штенгел? — запита.

— Штенгел? — понови сер Цефри. — Чудно, заиста. Извукао сам га из здобљених кола. Био је сав изгребан и необично потресен. Прво што је запитао било је: „Где је моја лула?“ Природно, нисам знао где му је лула. Тада је готово полудео. Прекопавао је по гомили срушеног камења и по колима читавих пет минута, мрмљајући непрестано нешто о лули. Тада је изненада скочио и потрчао као махнит. Покушавао сам да га зауставим, али

он је ишчезао у магли. Бојим се да је задовољно озбиљне повреде по глави. Страшно ми је и да помислим да у таквом стању лута сам по овом паку.

— Дозаблага чудно, — рече Стив. Стиснуо је зубе и устао. Тада се сер Цефри саже и подиже лепо израђену лулу од морске пене.

— Штенгелова лула, — прогунђа он. — Сигурно сте лежали на њој. Један тренутак разгледао је лулу, а затим је стави у деп.

— Вратићу му је чим га будем први пут видео.

Стив климну главом и окрете се девојци. Мона се некако чудно зањиха и зграби очеву руку.

— Тешко ми је, — прошапута девојка. — Осећам неку лаку несвесност. — Стив је у плашено погледа. И њега је нешто пекло у грудима и очима. Треба сместа да изађу из кухиње зоне! Изненада, негде иза њих зачула се нека грмљавина, од које се затресе цела улица. Стив се брзо окрете. Матрњи камени лук једног моста, неколико десетина метара

далеко од њих, почео је да се осипа. Сер Цефри је гледао разрогачених очију. Велики гранитни блокови испадали су из својих лежишта, дижући облаке прашице. Наједном, уз ломљаво гвоздене ограде и рушење камења, мост је попустио.

— Господе! — Стив је укочено гледао како се облаци дима дижу и мешају с маглом.

— Лондон се руши пред нашим очима. Треба да побегнемо одавде. Брзо! Хајдемо!

Потрчали су што су брже могли придржавајући девојку. Стиву је све то изгледало као несхватљива, ужасна мора: тутањ њихових корака у тихим, празним улицама, повремени грмљавина зграда које су се рушиле, ужасан задах и мршљава, испијена лица која су узмичала пред њима. Чинило му се да трчају неће бити краја. Сер Цефри је једва дисао, а Мона само што се није срушила. Стив, кога је глава ујасно болевала а у грудима га пекло, трчао је само захваљујући снази воље. Изненада, у магли пред њима затрперале су светљике и зачули се промукли гласови. Стив је чуо како је сер Цефри промукао да је то сигурно станица Црвеног крста... крај кухиње зоне... а затим, као да му се нешто распрело у мозгу, спољни свет је нестао у мрачним, нејасним сенкама.

II

Сер Цефри Вик седео је погнут над својим лабораториским столом. Очи су му биле црвене и пуне очајања. Већ пет дана ради без престанка, покушавајући да издвоји клину жуте смрти, а за све то време само је на макове мало прилегао да се одмори. За тих пет страшних, грозничавих дана морао је неколико пута да премешта свој кабинет с једног места на друго и да узмиче пред болешћу која је обухватала све већи део града.

Научник је уморно дигао поглед на план града који се налазио на зиду. Од оног дана кад се вратио у Лондон, појавиле су се нове кухиње зоне. Овицвене ирвеном бојом, оне су потсећале на велике, отворене ране. Баш као пливови на кожи жртва жуте смрти. Сер Цефри склопи очи, покушавајући да мисли. Али, и пред затвореним очима ређале су се слике измучених особа, измршавелих, слемих, покривених страшним црвеним пливковима, како се гуше од кашља, и нељудским промуклим крнцима траже помоћ која ниоткуда не долази.

(Наставиће се)

РИБА КОЈОМ СЕ ХРАНЕ МИЛИОНИ ЛУДИ

Када су први људи избили на морске обале, простране и неогледне воде нису их привукле само због тога што су пожелели да њима преplode и пронађу нове, још неиспитане делове света, него их је море заинтересовало и због рибе. А, рибе ако игде има у превеликом изобиљу, има је баш у мору — том неисцрпном извору риба.

Риба има и у рекама и у језерима, и не мало врста. О њима су написане читаве књиге. О морским рибама написане су готово целе библиотеке књига. Неке су књиге због описа и живота тих „становника мора и океана“ узбудљивије и занимљивије од романа. Истина, море не привлачи само човека због рибе, у њему се налазе и китови и морске траве које су, такође, од необично велике користи за човека. Затим, море је један добар и важан саобраћајни пут, али га милиони и десетине милиона људи цене више због рибе, него и због чега другог. Поједини народи не могу замислити свој опстанак без рибе; она је испуњена у судбину појединца и у историју целог народа. По мишљењу неких стручњака у морима и океанима сваке године улови се око четрнаест милиона тона рибе. У рату је доста страдала стока, па се данас око двадесет одсто више становништва храни рибом, него пре рата. Риба није значајна само због тога што служи за исхрану људи, него она има и велик значај за рад и развитак и других привредних грана: бродоградње, саобраћаја, индустрије конзерви, индустрије разних уља, електричне енергије итд.

У морима и океанима често постоје одређена места где се рибе задржавају, а има их и таквих које оне избегавају. Понајвише воле морске пливаче, јер ту налазе доста хране, а неке рибе за време мрештења долазе све до обале, неке улазе у реке, али им највише пријају они предели мора где се сукобавају топле и хладне струје, или слана — морска и слатка — речна вода.

Као најважнија риболовна подручја у свету сматрају се: северозападни део Атлантског Океана, дуж обала Лаборада и Њуфаундленда, затим источни део Атлантског Океана, троугао: Исланд — Лофотска Острва и Северно Море, па северозападни део Тихог Океана са Охотским Морем и источни део Тихог Океана: од обала Аљаске до обала Чилеа. У овим пределима риболов је најзначајнији због обиља туње, бакалара и харинге.

Северно Море је највећи европски рибљи базен. Оно и скрањује стотине хиљада људи и лепо је нагласио један писац да Норвежани имају више користи од риба у својим фјордоима више него од туриста који их посећују. Није без разлога на једном конгресу норвешких рибара неки учесник духовито рекао: „Становништво приморских области добија хлеб из „руку“ харинге“. То није претерано када се зна да у Норвешкој две трећине становника живи од мора, а најважнија је харинга. И не само за њих него и за Енглеze, Холанђане, Немце и Данце. Харинга је за те становнике исто оно што је за наше проморце сардела; уствари, сродник харинге.

Харинга највећим делом пре бива у водама северног дела

Атлантског Океана, затим у Северном и Источном Мору. Дуга је 20 до 35 сантиметара, тело јој је витко, пљоснато и покривено љускама које лако опадају. Љуске на рубовима трбуха поребане су у облику тестере. Има уске прсне и трбушне пераје, затим једну перају на средини леђа и задњу перају која је готово урастала у репну перају. Може ду-

се толико збију да их посадама дове. Лов на харинге врши се пре мрештења, јер су тада много боље и слабе. У овим харингама изваде се шкрге и утроба, затим се исперу у морској води, ставе у расол, а после тога у харастове бачнице. Тако упаковане шаљу се по целом свету. За време тих путовања велика јата харинги стално су праћена китовима и делфинима, а изнад њих круже огромна јата прождљивих галебова. Када се харинге дигну на површину, она се заблиста као сребро, а изнад те беле и трепераве светлости дижу се водоскоци које испуштају китови, а диван призор повећава и искакање делфина.

Прве вести о дову на харинге потичу из IX века. Још тада су рибари опазили да харинге свраћају на одређено место, а после тога их наједном нестане. То је понекад доводило до пада и пораста улова, а имало је и огроман утицај на привреду, па није чудо што је то заинтересовало поједине државе и стручњаке. Године 1866 норвешки рибари уловили су преко један милион хектолитара харинги, затим је лов опао, тако да је 1876 уловљено свега око 20.000 хектолитара. После тога настало је променљиво стање; лов је сад опао, сад се дизао, док најзад 1914 године није уловљено 1,5 милион хектолитара; то је био максимални улов. После другог испитивања стручњаци су утврдили да је узрок овим појавама и ишчезавању харинги у појединим деловима мора недостатак хране. Где је било су прибијене једна уз другу као у бурету, а уз саму обалу

го и брзо да плови, а може да се спушта и диже у води. Ипак, углавном пребива у горњим слојевима воде, па и њена боја одговара боји површине мора: одозго је плавозелена, а одоздо и са стране бела као сребро. Храни се обичним веома нежним рачињима. По мишљењу неких стручњака у стомаку једне харинге може да се нађе и по 60.000 тих рачиња. Плен лови слично као и гренландски кит. За време мрештења огромна јата харинги крећу се према обалама и могу бити дуга по неколико миља, а исто тако и широка. Икра је тежа од воде и тоне, па је харинге бацају уз обалу на песковита и каменита места. За време те пловидбе оне су прибијене једна уз другу као у бурету, а уз саму обалу

не жлезде, зуби су почели да му ничу. Исти случај је провeрен и код животиња. Научници су узели пацове који нису имали слезне жлезде, као ни тироидну жлезду. Чим су им убризгали хормоне, пацовима су одмах почели да расту зуби који су достигли нормалну величину. Тако се утврдило да тироидни хормони поттичу пораст зуба и допунје стварају глеђ око њега, док хормон из слезних жлезда утиче на рашћење и развијање зуба.

звитак приморских градова и приморских крајева. Било је случајева да су се поједини градови необично брзо богатали, а други страховито осиромашили. Тада су се харинге просто играле судбином норвешког града Бергена. Почетком 16 века тамо се развила невјерљена трговина харингама, а 1567 био је последњи богат улов; касније су се рибари враћали са празним ламама. У 17 веку харинге су се опет појавиле, а крајем 18 века настала је криза. Сличан је случај и са другим земљама. У 13 и 14 веку харинге стално посећују јужну обалу Шведске и захваљујући томе Швеђани се богата, а поред ње згрће велике профите и немачка Ханза, која је поред осталог трговала и рибом. У 15 и 16 веку харинге су усрећиле холандске обале и захваљујући томе холандска флота у 16 веку била је јача од енглеске, јер је расла и бродоградња. Наједном у 18 веку харинге „показују своје симпатије“ према Енглеzима на тај начин што посећују шкотске обале. Многим континенталима то је несхватљиво, али је тачно да се појава јата харинги претвара у неким земљама у право народно весеље.

У Северном Мору постоји прва рибарска интернационала: Стални интернационални савет за искоришћавање мора. Водама Северног Мора стално крстаре рибарске лађе Шкотске, Исланда, Норвешке, Шведске, Холандије, Данске, Француске, Белије, па и Шпаније. Лов траје по неколико недеља. Рибари су стално на мору и за то време не излазе на

конио. Тада рибарске флотиле дају утисак правих варошица које плове и у којима се налази не само оно што има у једном малом граду: дућани и друго, него се у понекој тој „варошици“ могу наћи и црквнице. Ти рибари су, уствари, прави поморски номади и за време лова на води их се нађе по неколико стотина хиљада. Ловећи харингу они не занемарују и друге корисне рибе: бакаларе, листове, скуше итд.

Сада се харинге улови годишње око два милиона тона; највише у Северном Мору и око Исланда. Од тога највећи део отпада на Норвешку. Колико је богато Северно Море у рибама види се и по овоме: у току једне године на једном квадратном километру Северног Мора улови се 3.500 килограма рибе, а у Средоземном Мору свега око 900 килограма. Најбогатије ловиште харинге налази се око Дагерског Спруда.

Колико је значајан риболов за једну народну привреду може се видети из овог примера: Америка је купила Аљаску од царске Русије за 7,2 милиона долара. Пред Други светски рат Америка је користила крано са Аљаске у вредности од око 3 милиона долара, бакар у вредности од око 4 милиона долара, злато у вредности од око 8,5 милиона долара, али је вредност уловљене рибе износила око 40 милиона долара. Овај пример јасно показује од какве је користи риболов за поједине земље, а харинга несумњиво спада у оне морске рибе које дају највише користи човечанству.

ХОРМОНИ КОЈИ УТИЧУ НА ИЗБИЈАЊЕ И РАШЋЕЊЕ ЗУБА

Лекари са Универзитета зубне клинике у Калифорнији сматрају да су решили тајну избјања и рашћења зуба. Према њиховим испитивањима, на избјање и пораст зуба утичу хормони који се налазе у слезним жлездама у глави и тироидној жлезди у врату која лучи тирокин.

Испитивање је извршено над једним 18-огодишњим младим, коме још нису били избили ни млечни зуби. Тада је установљено да му је тироидна жлезда закржјала. Пошто се почело са лечењем тироид-

не жлезде, зуби су почели да му ничу. Исти случај је провeрен и код животиња. Научници су узели пацове који нису имали слезне жлезде, као ни тироидну жлезду. Чим су им убризгали хормоне, пацовима су одмах почели да расту зуби који су достигли нормалну величину. Тако се утврдило да тироидни хормони поттичу пораст зуба и допунје стварају глеђ око њега, док хормон из слезних жлезда утиче на рашћење и развијање зуба.

ШИЉИНО ВАЗДУШНО КРШТЕЊЕ

Шиља се погпо први пут и авион и полетео. Кад је после неког времена изашао из авиона, он рече пилоту пружајући му руку: „Велика вам хвала на овим дивним двема возњима по ваздуху.“

— Па ми смо само једном летели, — одврати му пилот.

— А, извините! Ја сам летео два пута: први и последњи пут!

МОРА ДА ПЕВА

— Како то, Шиља, уби си се на иллу и уместо да јачеши ти још певаши на сав глас?! — То је зато што сам се убо на иллу од грамофона.

И ОН ТО ЗНА

— Тетка Белка, тетко Белка, погледај, онај чика нема косе!

— Немој тако гласно да говориш, Рајо, може да те чује.

— Зар ти мислиш да он не зна да је ћелав?

ВЛАЈИНА ЖЕЉА

Паја: Дакле, Влајо, ти волиш да јачеши мога коња?

Влаја: Да, ујка Пајо, али било би ми још милије кад бих могао да ујачам једног правог коња!

Хладноћа Која спасава људске животе

хирурги успевају да физички одвоје свест од извора болова; ја то исто постижем хемиским путем, без хируршке интервенције, и ослобађам овог рањеника телесних болова. Видећете како ће се смирити. И заиста, људи у белим мантилима већ после пола часа видели су сасвим другу ситуацију. Од преко 40°, темпера-

— Да, — одговорно је рањеник с уздахом. — Али, као да то није мој бол.

Рањеник је уздрхтао. Тада хирург појача дозу „коктеља“, са додатком веома мале количине азотног протоксида, да би се добила потпуна анестезија.

— Ово дрхтање показује по следњу реакцију одбране од хлађења, — објаснио је он, — а болесник у току смрзавања не сме да осећа хладноћу. То је само растење енергије. А сад му ставите кесе с ледом на корене удова! — рече он болничарима.

И заиста, без икакве видљиве реакције, рањеник прелази баријеру која је досад сматрала крајњом — температура од 34° била је вид који се није смео прећи, јер је то „физиолошка граница хладноће“ — и сад лежи с температуром око 30° и као да спава снам „лепотиче у зачараној шуми“.

— Видите, — објашњава даље лекар, — пошто сам потпуно искључио неуро-вегетативни систем, свео сам живот ћелија на минимум, чиме је цео живот успорен. Он троши само петину кисеоника, ако у поредимо потрошњу кад је био у делиријуму, а хемиске реакције у организму сведе су се на половину. А сад можемо да предузмемо све што је потребно да га излечимо.

Четрдесет и осам сати доцније, после мирног сна, за које је време био под сталним надзором у погледу температуре, дисања и осталог, рањеник поручнику скидају кесе с ледом. Захваљујући замрзавању, овај човек, који је сматран изгубљеним и који би то сигурно био да се то догодило пре две године, вратио се излечен у отаџбину.

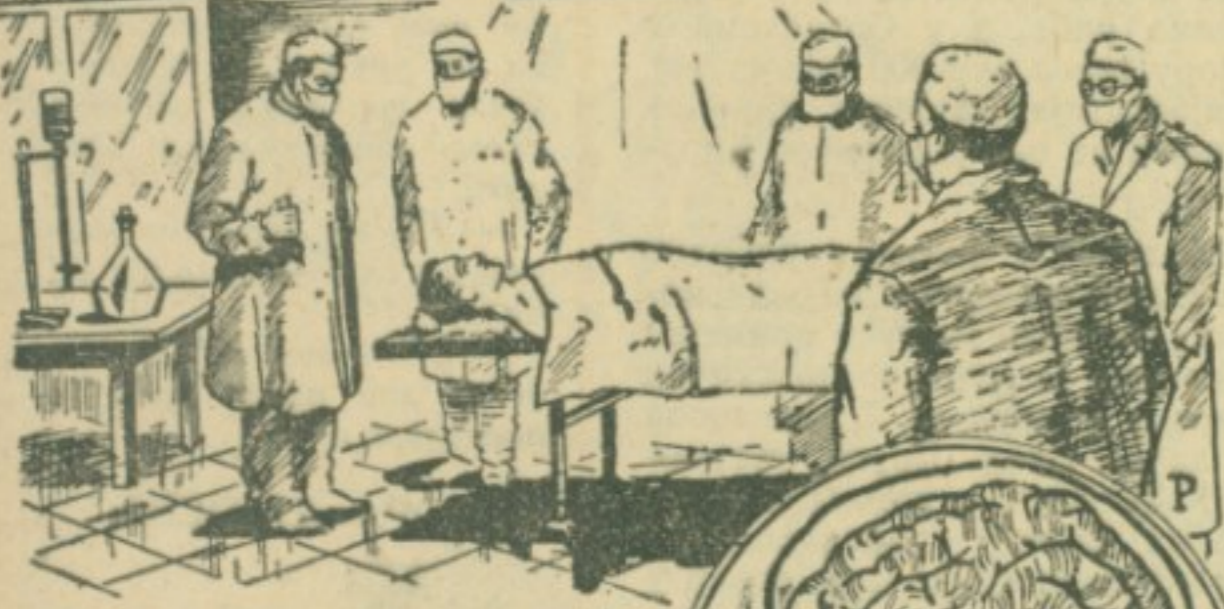
Овакав начин рада, који из основа мења услове хирур-

шке интервенције, сасвим је новог датума. Године 1950 покушано је први пут на пацијентима, а већ данас увелико се практикује у десетини париских болница.

Уствари, сами почеци знатно су ранији. Руски лекар Неговски са чуђењем је констатовао да су слабуљави стари многи отпорнији према хладноћи но млади и здрави људи. И он се одмах упитао: „Да није то због тога што је код њих стање живота успорено?“

У току последњег рата, 1943 године, један немачки лекар направио је чудан експеримент. Узео је једног пацијента који је био под слабом анестезијом и замочио га у ледену воду. Животиња се није праћкала, лагано се хладила и после десетину секунди срце је престало да ради. Сат доцније извадио је пацијента из воде, применио вештачко дисање и, противно свим дотадашњим методама, замочио га у врућу воду. После три минута пацијент је весело трчкарао!

Један немачки хирург извршио је царски рез на једној болесници која је била у безнадежном стању. Најпре ју је „замрзао“ и тек онда извршио операцију. То је било вероватно прво дете које је угледао свет у фрижидеру. Данашњи лекари употребљавају „4560 РП“, који би се могао назвати хемиским фрижидером.

У војну болницу у Хајфонту донели су тешко рањеног поручника. Он је био командир одреда па добранаца и рањен је бомбом у обе ноге и доњи део трбуха. И поред страховитих болова, некако је успео да сам себе превиди и да колико-толико заустави крволивање. Али, помоћ није одмах стигла и он је остао више часова у једној мочварној прирчаном јивни пуној заразних клида, које претстављају гору опасности и од самог непријатељског оружја.

После дан и ноћ транспорта на леђима војника, најзад је стигао у Хајфонт потпуно исцрпљен, страховито немиран и без свести. Усне и нокти били су му понављали, температура 40,2, пулс се готово није осећао.

— Хладан коктејл! — наредно је лекар болничарима чим су унели рањеника. Једној групи људи у белим мантилима лекар је објаснио овај свој проналазак — „коктејл“, или друкчије 4560 РП. То је био један млади француски лекар Лавори, чије је име данас познато у целом медицинском свету.

— До данас класична анестезија задовољана се тиме што је парализала у средњем нервном систему центре свести и бола и што је прекидала везу са неуро-вегетативним системом, који мимо наше воље управља свим нашим органским функцијама. Ја све то сада привремено избацујем из функционисања.

— Па какве су користи од тога?

— Зар не видите да је овај рањеник на издасјају? — одговорио је лекар. — Све се на њега сручило: ране, тешко крварење, покидано ткиво, страховита инфекција, а да и не говоримо о боловима који прелазе границе људске издржљивости. Његов неуро-вегетативни систем, који нормално обезбеђује одбрану организма и повраћају у равнотежу, сад је у делиријуму, као и његов мозак. То више није одбрана, већ паника на свим странама. Уместо да штеди своје снаге, он лудачки расипа своје последње залихе масти, шећера и кисеоника.

Пошто је мало застао да о-смотри утисак својих речи лекар је наставио:

— С мојим 4560 РП, који делује више као многовалентни „антишок“ него као анестетичко средство, ја га ослобађам бриге да брани свој организам. Лоботомном операцијом

тура је спала на 34°, крајња граница, како се сматрало, коју човечји организам може да поднесе. Дисање рањеника било је сасвим слабо, али мирно; пулс готово неприметан, али правилан. Нема више делиријума, нити јечања; рањеник као да не спава, већ као да је на неком другом свету. А кад је хирург, скидајући му завоје, учинио један грубљи покрет, рањеник је лако уздахнуо.

— Боли ли вас? — упитао је лекар.

Једна посета деспоту Ђурђу Бранковићу

После боја на Косову, у доцнијим вековима, кроз наше крајеве пропутовали су многи странци, а међу њима било је доста дипломата, који су оставили, често, драгоцене записе о животу нашег народа у то „тамно доба“. Један од њих је и Бертраданде ла Брокнијер, аутор дела „Путовања преко мора“.

Брокнијер је рођен последњих година 14 века, као син сеоског племића. Живео је на двору бургундског војводе Филипа Доброг. Године 1432 отпутовао је на Блиски Исток и вратио се крајем пролећа идуће године у Француску: преко Мале Азије, Балканског Полуострва и Средње Европе. Своје дело писао је 22 године после повратка. Он тврди да је ишао на поклоњење хришћанским светињама, али је нађен документ из кога се види да је он 1432 године отишао на „извесно тајно и далеко путовање“ по налогу Филипа Доброг. Наиме, у то време у Западној Европи се говорило да се Филип Добри спрема да завојшти на Турке и требало је да му Брокнијер донесе податке о турској војсци. Делом Брокнијера научници су се много и корисно послужили. Ми ћемо овде донети његов опис посете деспоту Ђурђу Бранковићу:

— Дођох (24 марта предвече 1433 године) у једно место или управо у полски дворач који се зове Некудим.

Овде је деспот наместо седоцијим вековима, кроз наше крајеве пропутовали су многи странци, а међу њима било је доста дипломата, који су оставили, често, драгоцене записе о животу нашег народа у то „тамно доба“. Један од њих је и Бертраданде ла Брокнијер, аутор дела „Путовања преко мора“.

Брокнијер је рођен последњих година 14 века, као син сеоског племића. Живео је на двору бургундског војводе Филипа Доброг. Године 1432 отпутовао је на Блиски Исток и вратио се крајем пролећа идуће године у Француску: преко Мале Азије, Балканског Полуострва и Средње Европе. Своје дело писао је 22 године после повратка. Он тврди да је ишао на поклоњење хришћанским светињама, али је нађен документ из кога се види да је он 1432 године отишао на „извесно тајно и далеко путовање“ по налогу Филипа Доброг. Наиме, у то време у Западној Европи се говорило да се Филип Добри спрема да завојшти на Турке и требало је да му Брокнијер донесе податке о турској војсци. Делом Брокнијера научници су се много и корисно послужили. Ми ћемо овде донети његов опис посете деспоту Ђурђу Бранковићу:

— Дођох (24 марта предвече 1433 године) у једно место или управо у полски дворач који се зове Некудим.

Сасафрас

Скромна биљка сасафрас утицала је свакако више на америчку историју од ма које друге. Она је била замац који је привлачно истраживаче да испитају обалске пределе Северне Америке, давала је финансиска средства морепловцима и насељеницима и претстављала је први монополски артикал у Америци.

У доба Колумбовог доласка на амерички континент, сасафрас је био потпуно непознат Европљанима. Он је успевао само у источним пределима Северне Америке, углавном у данашњим САД. Али, није прошло ни двадесет година а бели човек упознао је ову биљку, и то сасвим случајно. Шпански истраживач Понс де Леон пошао је у Флориду да тражи легендарни „извор младости“ — воду која би, како се веровало, враћала младост и здравље. Природно, такав извор није могао да нађе, али нашао је — сасафрас.

Још много пре доласка Европљана, сасафрас је био познат америчким Индијанцима, који су га сматрали као лек од свих болести. А такав је дан

универзалан лек био је преко потребан Европи онога доба, у којој су харале разне болештине. Није зато чудо што је проналазак овог, како се веровало спасоносног, средства изазвао читаву узбуну. Према својствима која су му приписивана, сасафрас је лечио више болести него што то данас могу сви антибиотички и сулфаниламиди заједно. Било да се радило о чиревима, запаљењу плућа, дисентерији, реуматизму или ма којој другој болести, сасафрас је сматран за спас.

ПЕДЕСЕТ БАТИНА — КОД КОГА СЕ НАЂЕ ЛИСТ »ВОЈВОЂАНКА«

Пре сто година прилике у Србији нису биле нимало повољне за развитак штампе. Лицејска Дружина Младехи Србске, центар либералне пропаганде, укинута је 1851 године. Настаје прогављање слободоумних професора и ђака. Како је било стање у то време најбоље се види по томе што су власти објавиле да ће ударити педесет батина свакоме онемо кога се нађе питоми књижевни лист „Војвођанка“.

Оно мало слободе за животарење штампе, дато 1848 године, укинута је. Цензура је онемогућила сваки опстанак независним листовима. Како је стање било види се и из акта који је кнез упутио Попечитељству прошвештенија 23 јула 1850 године. У том акту, између осталог, он наређује Попечитељству да оно „у напредак сва издавања без разлике, било у виду књиге или у виду новина, без одобрења надлежног цензора у свет пуштати строгајше забрани, а онемо, тј. цензору, напротив препоручи, да при прегледавању издавојемих књига и новина постојећи, правила цензуре најтачније се придржава и таква нит' сам прекорачавати усуди се, нити писате“

надимак Змај. Међутим, по једном објашњењу Јовановић дајући тако име своме листу није мислио на оно чудовиште-змаја — из народних прича, него име Змај, уствари, значи: З мај, значан датум у српском народном покрету из 1848 године. По имену тога листа он је добио надимак Змај који се слија са његовим именом.

а данас је човек чупа из својих њива и спаљује. Иако сваке године буре избаце на обалу хиљаде тона морске траве, ипак се, због све шире примене ове сировине, већ осећа оскудица у њој. Кад проблем жетве морске траве буде решен, њена примена биће још разноврснија, а то ће имати великог утицаја на побољшање исхране у свету.

Морска трава служи и за справљање великог броја лекова. Од ње се добија и агар, најважнија подлога за стварање култура пеницилина. Манитол — веома важан сурогат шећера за дијабетичаре — такође се добија из морске траве.

Ово је само летимичан и непотпуни преглед особина и примене ове неугледне биљке. По свему судећи, она ће врло брзо заузети важну улогу у људском животу. Наш јеловник биће састављен од разних врста морске траве, — справљених у облику супе, варива, меса, колача, хлеба, па чак и осежавајућих пића — пушићемо цигарете и цигарете од морске траве и одеваћемо се у тканине израђене од ње.

ЗАШТИТА ОД АТОМСКОГ ЗРАЧЕЊА

Познато је да су атомска истраживања доста ометана тиме што постоји опасност за истраживаче од распадна радиоактивних материја. Да би се ова опасност избегла, начињене су лабораторије с врло дебелим заштитним зидовима од бетона и олова, а многи су процеси аутоматизовани. Досад су бетон и олово били једина заштита против радиоактивности. Међутим, канадски биолози открили су недавно једну занимљиву ствар. Ако се храни која се даје мишевима и пацијентима дода хлоров кобалт, они стичу извесну отпорност према зрачењу. После многих опита утврђено је да је захваљујући томе број смртности онако на половину. Иако овај феномен још није објашњен, верује се да ће он, можда, омогућити супротстављање најстрашнијем извору енергије који је човек пронашао.

ЛАВИНСКА РЕПУБЛИКА

У годинама после Првог светског рата у Истри је било као у кошници; из једног ројства Истра је пала у друго: фашистичко. Поразом Аустро-Угарске, она је почетком новембра 1918 године пала под Италију, а Рапалским уговором, од 12 децембра 1920, њој је и припојена. Али, још пре тог уговора, а нарочито после њега, фашисти су на ову нашу земљу насрнули као на своју колонију. Забрањивали су да се говори хрватским језиком, сељаци су тукли и пребјали, а порез су им такав наметали да се у то време говорило да се он плаћа и на ваздух. Циљ овакве фашистичке политике био је да се економски уништи словенски сељачки елемент, па су и због најмањег пореског заостатка, који није износио понекад ни десетину лира, продавали све што би таква „неуредни порески обвезник“ уопште имао: кућицу, оно мало стоке, оруђе и друго, па га се земље терали да би насељавали своје људе.

Али, ни народ није остајао скривених руку; давао је отпор надмоћнијем непријатељу. Мисао о самоодбрани народа све се јаче изражавала, а у Прештини је дошла до најјачег израза. Прештина је крхевит предео северно од Пуле све до Рашког Канала и од мора према западу до пута који одводи од Пуле и Волња ва до врха Рашког Канала. Становници Прештине нису се сами борили, него су одржавали чврсте везе и са рударима Лабинског рударског базена, који се налази око реке Раше. Терет и невоље који су снашли становнике Прештине нису ни моишли ни лавинске рударе. Због тога су ступили у генерални, дванаестодневни, штрајк у циљу да постану господари свога рудника. Уз њих су били и сељаци, па су заједно 5 марта 1921 године преплавили улице Лабина. Никада на лавинској „плати“ раније није било толико људи. Они су били наоружани доважким пушкама, старим карабинкама и дрвеним тојагама. Узурјање је постојало све веће, а једнога дана хиљаде радника и сељака нападо и разоружало караби-

нијере и преузело управу рудника.

После тог успеха једни рудари заузели су своја радна места, а други су са сељацима стражарили на границама новоосноване — Лабинске Републике. На општинској и другим зградама виориле су се црвене заставе.

Али, непријатељи нису остали мирни. Одмах су почели да допремају војне снаге и припремају напад на тругао који је омеђен долином Раше, Чепинским Језером, Пломинским Каналом и морем; уствари они су припремали напад на Лабинску Републику.

Очекивани напад непријатеља почео је 8 априла 1921 године. У њему су

узели учешћа регуларна војска, оклопна кола, карабинери и други фашисти, а поред тога и два ратна брода. Зар има већег доказа колико су се нови окупатори страховали овог голоручког, али храброг народа. До сукоба је дошло између Св. Недеље и Штрмца. Рудари су се већ унапред припремали и на пролазима поставили мине, а околу заседе и оружане чете радника. Прва борна кола и прве непријатељске трупе залетеле су на мине и стаде да се преврћу. Борба је почела. Непријатељ је све бешће нападао, а рудари су се јуначки опирали. Али, „ловачке пушке иако у челичним рукама“ нису могле да задрже модерно наоружану војску. Окршај је постајао све жешћи и након пуних шест часова, после двестраног напада, рудари су били присиљени да се повуку. То је у исто време био и крај Лабинске Републике, која је постојала 34 дана. Њеном пропашћу настао је мучан живот у овом крају. Фашисти су били још бешће, тукли су и мучили људе. Злочинима њиховим није било краја. Словаци Микულიћу забили су чавле у главу. С њиме су пале и десетине других бораца, а њихова имовина је опљачкана. Али, фашисти тиме нису убили онај дух слободе у овом делу наше земље и он је стално тинао и стално се распаљивао да се најзад 1941 и у каснијим годинама рата споји са огњем Народноослободилачке борбе и да за вечна времена спржи на свом тлу непријатеља и његове остатке отера са рођене груди.

Витештво Јанка Катифа

Сутрадаш изиђе Јанко с девијама да се циланта у оној равни крај Саве. Тога дана међу девијама беше и стари Јашар-ага, па се нешто наврзе на Јанка да се с њим надмеће и утркује.

— Јашар-ага! — рече му Јанко, рад сам се увек пред тобом поклонити, а на међу ну не бих хтео, никоме се уклониш. Зато је боље да

се не шалимо. Молим те, честити ага, остави ме на миру!

— Морс, кузун-Јанко! рече Јашар, меџдан је меџдан. На меџдану се нико ником не уклања. Удри слободно; замерке нема. Тек се и ти до број чувај удара од старца.

— Нека је твоја воља, рече Јанко, а ја бих волео, о пет ти велим, да се и не шалимо.

Делије се раставише у два реда, да огледају две меџдане. Добре коње разиграше обојица; ветр се држе и Јашар и Јанко. Што првом по малој догвореном вежбање, то другоме надокнађује снага и младост.

Сукобине се први пут. Сударише се други пут.

У један мах излете Јашару цилант из руке и паде неколико хвати далеко на земљу.

Јанко се врати и у најбржем трку пови своју десну ногу, а левом се зачакни коњу за седало, сакне се до земље, а десном руком дохвати Јашаров цилант, устави се, врати се у седло па онда притрча старцу — својему противнику, предаде му цилант и дубоко се поклони пред њим.

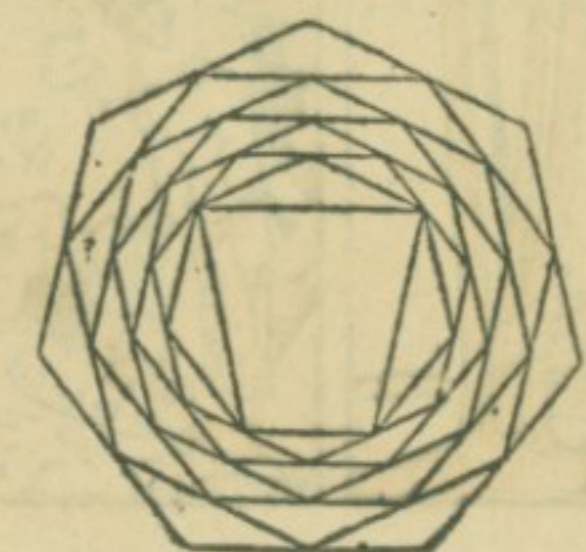
— Што га надби; што му цилант изби — маајн је; али што га надвиси овим поштовањем, то је у леку руку поруга за муслимане, шапташе су међу собом озлојеђене делије.

Јашар, зелен као гуштер, не рече ни црне ни беле. Сврши се цилантање и делије се нерасположене вратише у варош.

сијалица од сто вати. Апарат је толико осетљив да показује чак и разлике од тридесет хиљадитог дела једног Целзијусовог степена. Он треба да служи за мерење унутрашњих промена у металу кад се овај шири или сужава под утицајем топлоте, односно хладноће.

У ЈЕДНОМ МАЛОМ ПОТЕЗУ

Занимљивост овог цртежа састоји се у томе што је начињен од једног непрекидног потеза.

Како је тучен СВЕТСКИ РЕКОРД У РОЊЕЊУ

Од свих послова којима се људи баве, роњење је свакако један од најтежих и најопаснијих. Мало који ронилац може да издржи на њему више од неколико година. Огроман водени притисак коме су они изложени у дубини разара постепено њихово срце и плућа и слаби чула. Нарочито је напорно роњење без специјалног одећа, само с маском за кисеоник на лицу. А таква врста роњења често је неопходна. Без тешког одећа ронилац се лакше креће, окретији је и прецизнији. Али зато живот ових „слободних скафандр“ сваког тренутка је у опасности.

Светски рекорд у роњењу без специјалног одећа држали су све до недавно Американци. Он је износио 147 метара. Прошле године млади енглески ронилац Болар решио се да га потуче. Знао је да ставља живот на коцку, али и он и сви они који су му помагали у припремама били су свесни да се ту не ради о неком авантуристичком подухвату, већ о стицању драгоценог искуства,

У 9 часова и 22 минута људи на палуби чули су најзад из телефонске слушалице Боларов глас пун олакшања: „Стигао сам до кесона“. То је била једна мала станица за узимање предаха пред одлучан скок у дубину. У њој је ронилац имао да издржи једну „операцију“ која ће га у погледу дисања учинити дружијим од свих људи. Постепено ће се смањивати количине азота које му се дају у ваздуху, све док се он потпуно не замени хелијумом. Јер, тај главни састојак ваздуха приликом рониоачевог повратка на површину постао би смртоносан отров, изазивајући такозвану „кесонску болест“ — запушење артерија грудницама крви и прекид крвотока у мозгу и у области срца. Тада ронилац осећа да га обузима неки пријатан сан, пун дивних визија из кога се никад више неће пробудити. Због тога је код ронилаца настала изрека да се роњење „плаћа увек у повратку“.

дим више ништа... Шаке уопште не могу да стегнем... Чини ми се да су ми прсти гвожђима растављени... Не осећам више ни мирис..."

У мрачним дубинама, лишен својих чула, везан за површину само једном танком цви. Болар је трпео притисак од двадесет килограма на сваки квадратни сантиметар тела. „Саберите 27 и 312!“ — упуле на му је команда. „339“ — одговорио је ронилац, али тек после дужег размисања. Очи гледно, био је већ при крају снага.

Драма близу површине

Пошто се мало одморио, Болар је тражио да га извлаче. За пет минута чека га је подигао до дубине од осамдесет метара. Ту се одмарао пуних седам минута. На дубини од 65 метара одмарао се још један минут. Најзад је поново стигао до кесона. Ту је требало да почне чишћење организма од хелијума.

Сад су тек настали тешки тренуци. Ронилац се осећао све малаксалији и одмарао се на

„Саберите 521 и 346!“

„Операција“ над Боларом трајала је 45 минута и после ње он је удисао само кисеоник помешан с хелијумом. У њему није више било ни трага од азота. Рониоцу се учинило да га је запахнуо талас свежег ваздуха. Кад се јавио телефоном, лекари су одмах приметили промену у његовом гласу. Говорио је споро, без нагласка, кроз нос.

„Крените даље!“ — гласила је команда с брода. Казаљка за мерење дубине почела је опет да се креће, 60,80, 110 метара... Следећа порука гласила је: „Саберите 521 и 346!“ „867“ — стигао је одмах одговор. Лекари су били задовољни. Ронилац је, значи, сачувао бистар разум.

Црвена казаљка која је показивала дубину и даље се кретала. Стигла је већ на 130 метара. Још неколико секунди и амерички рекорд биће оборен Ево, она показује 150, 160, 180 метара... На броду је настала радост. Амерички рекорд тучен је за 33 метра! Али, Боларов глас једва се чуо: „Не ви-

свака три метра. На двадесет метара дубине почео је да добија чист кисеоник. То је био нов напор са његов ослабелог организам. Чека се окретао све лакше и лакше. Било је већ прошло три часа и десет минута откако је напустио морско дно. Кад је стигао на десет метара од површине, почела је права драма. Болара су обузели тешки грчеви, а несавладљива епилептична криза са потпуно му је одузела свест. „Пењите га највећом брзином!“ — узвикнуо је главни лекар.

За неколико минута Болар је био на површини. Оневеселијег човека одмах су пренели у бродску собу чији је притисак одговарао притиску на дубини од 25 метара. Тек после три часа он је дошао к свести, али је био потпуно исцрпљен. Морао је да се одмара неколико дана.

Драгоцене искуства која су добијена приликом обарања рекорда у роњењу послужила су британском Адмиралитету да после кратког времена извуче на површину олупину потонуле подморнице „Ефреј“.

које ће корисно послужити, поред осталог, и за спасавање људских живота.

Скок у дубину

Тога дана на палуби брода „Реклејм“, који је био усидрен у шкотској луци Лош Фајн, било је свечано и тихо. Док се Болар облачио, група официра, инжењера и лекара вршила је последње припреме. Неколико боца компримираног ваздуха, кисеоника и хелијума било је на дохвату руке. Ускоро ће човек да ступи у драматичну борбу с водом која заслепљује и страховито притиска. Једина веза са светом биће му танка цев за кисеоник и телефонска жица преко које ће саопштавати онима горе све промене које запажа на себи.

Било је тачно 9 часова и 21 минут кад је силуете смелог рониоца нестало у дубини. Пред таблом са инструментима стручњаци су нетрпећиме посматрали кретање казаљке. Притисак водених маса растао је сваких десет метара за један килограм, па га је требало неутралисати приливом ваздуха из боца. Наједном, телефон је занемео. Болар је водио тешку борбу. Требало је поново успоставити поремећену равнотежу. Осећао је непоношљив притисак у грудима, ушима, ждрелу и носу. Био је на ивици свести, а знао је да мора остати потпуно присебан. Јер тренутак непажње донео би му смрт, као толиким рониоцима пре њега. Довољно је било да се оклиже низ челично уже и организам не би могао да издржи нагло повећани притисак.

Мале занимљивости

Чисти без сапуна

Иако то можда чудно изгледа, али стари културни народи били су изванредно чисти. Често се каже да је потрошња сапуна мерило за културни ниво народа. То правило можда се и може данас применити, али никако и на старе Грке и Римљане. Они нису знали за сапун, али су и поред тога били веома чисти. Место сапуна употребљавали су много, много воде. Њихови водоводи, помоћу којих су доводили воду у градове, и до данас су сачувани. Осим тога, они су користили извесне врсте земље место сапуна. Често су им долавали разне мирисе, тако да то није било баш тако лоше средство за одржавање чистоте. Римљанке су веле вр-

сте ових сапуна употребљавале за бојење косе, а и као козметичка средства, против пегла и младежа.

Сем одевања, многе њихове друге навике биле су, дакле, толико сличне нашим да је тешко поверовати да је одојда прошло две хиљаде година.

ИЗМЕРЕН ЈЕ МИЛИОНИТИ ДЕО ВАТА

Др Под Гордон, са Чикашког универзитета, конструисао је апарат за мерење јачине светлости, такозвани микрокалориметар. Помоћу њега може да се измери стотиљностима део светлости коју зрачи

Варо су ПОСТАЛА имена?...

КАРПАТИ

Источно крило великог планинског система Средње Европе назива се Карпати. Овај назив има свој корен у словенској речи хрб, што значи гребен планинског ланца. Облик Храват, од кога је постао назив Карпати, употребљавао се да означи како планине, тако и становнике те планинске области. Тај назив изменио се касније у Крапат, а затим у Карпати.

МАГНЕТ

Још стари Грци и Римљани знали су за једну врсту гвоздене руде која има ту особину да привлачи ситне комадиће гвозђа или челика. Због тога што је та руда било у изобиљу у покрајини Магнезији, у близини обале Јеђејског Мора, они су је назвали ма-

гнес или магнетски камен. Од тих старих назива постала је и реч магнет.

ФАУНА

Животињски свет једне области или једног геолошког раздобља назива се фауна. Овај термин потекло је из римске митологије. Наиме, Фауна, сестра бога Фауна, била је заштитница усева и домаћих животиња.

МИНИЈАТУРА

Мале слике и иницијали којима су украшавани средњовековни рукописи били су цртани готово искључиво црвеном бојом. Та боја називана је мнијич или црвено олово. Овај термин касније је обухватио све слике, а нарочито портрете, израђиване у веома смањеним димензијама.

ПУСТИЊСКА ЛАЂА

У давно доба када ни трага није било од данашњих саобраћајних средстава, а требало је да се пређу непрегледне пустиње, човек се послужило камилом. И не једном, него десетинама њих — караваном. Данима и ноћима, изложени свим људима пустиње, људи и камиле лутовали су преко ужареног песка до жељеног циља: богатих градова на копну и у

собна је да осети воду и на неколико километара. Самуме, вруће ветрове Сахаре, осети пре него путници и тада убрза кретање да би дошла до заклона. Она се задовољава са мало хране; довољна јој је шака житица или боба, а може да једе и пустињске биљке, пошто су јој неспе, језик и усне очврсли. У горњој вилици има с обе стране по један секутић, а

цима овиченим дугим трепавицама.

Оно што је за нашег сељака овца или коза, то је за Бедуина камила. Прича се да Бедуин сматра да је најбоље угости свога госта ако му понуди камиње млеко, које самом Бедуину служи и као замена хлеба. По мишљењу неких стручњака камила је музикална и зато јој се стављају звонца око врата чији јој звук прикретању прија. За време док је товаре, она често јауче и риче, а ако је превише натоваре она неће да се диже. Тврдоглава је и има добро памћење, па је понекад као магла осветољубива. Ономе који јој је нанео „увреду“ осветиће се и после неколико месеци. Она може да путује читаве недеље кроз жарке пустиње да не окуси воде. Тада једе само неке сочне биљке, али кад наиђе на оазе где има воде, она је прогута у великим количинама. Ход јој је брз и јако је издржљива; издржљивија од коња.

приморју. Они су преносили разноврсне мирођије са Истока, скупоцена платна и драго камење и на тај начин развијали трговину између Истока и Запада. У исто време, на тај начин долазило је до већег додира између појединих људи и народа, ширила су се и измењивала стечена искуства и знања; развијала се цивилизација. Ко зна да ли би и када све то човек постигао да није било камила, а ако и би, то би ишло веома споро.

Постоје две врсте камила: једногрбе и двогрбе. Једногрбе живе у Азији: на простору од Средоземног Мора па до Индије и у целој Северној Африци. Двогрба пребива у Азији: у крајевима од Црног Мора до Сибира, Тибета и Кине. Људи обично мисле да је камила становник само жарке пустиње, али није тако, јер има камила које живе и у крајевима где бесне љуте зиме и сметови снега. Камиле које живе у тим крајевима, двогрбе, заштићене су густом длаком.

Камила је једина животиња којој човек има да захвали што може да живи у пустињама и степима. У тим крајевима она је готово незамењива и није чудо што је названа „пустинском лађом“. Али, она не служи људима само за пренос терета, за жахање, па некад и за трке, него човек од ње има и друге користи: млеко, месо, маст, кожу и длаку, а измет камиле служи као гориво. Камиле је у стању да понесе и до 400 килограма робе, али ако се креће на дуга пустињска путовања, онда се обично натовари са 150 килограма. Ни једногрба ни двогрба камила немају криву кичму како то на први поглед изгледа, него праву исто као и коњ или говече. Природа је снабдела камилу грбом да би јој омогућила опстанак у пустињи, јер грба није ништа друго него нека врста магацина у коме се налази смештено сало. Оно јој служи за исхрану када не добија довољно хране, па је грба сад већа сад мања; према томе колико има хране.

Али, није довољно имати само храну, потребна је и вода, па се и за то природа побринула; камилу је обдарила нарочитим желуцем који има три дела; један од њих служи као резервоар за воду.

Ноге камиле су високе и витке и оне снажно газе каменитим пределима. Прсти су јој спојени и урасли у широко стопало пуно жуљева. На врху прста се налазе снажни папци, а само стопало дичи на меснат јастучић са рожнатом облогом. Све је то код ње тврдо и неосетљиво, па због тога камила може да газе по оштром и врућем песку и по камењу. На грудима, коленима и чланковима предњих и задњих ногу има, такође, рожнате жуљеве, који је заштићују као јастучићи од оштрог и врућег песка. Врат јој је дуг и повијен у облику лука, а служи јој као перископ подморници да би у даљини могла да угледа неку оазу са свежом травом. Она у пустињама опазу непријатеље и на великим даљинама, а спо-

има и очњак. Захваљујући дугачком врату она може да дохвати храну и са дрвећа. Зенице су јој велике и прне а очи су заштићене тешким кап-

ХЛАДАН ЧЕЛИК

моделира се као восак

Пре више од двадесет година дознало се да су Немци пронашли начин за обрађивање хладног челика, али су ближи подаци о томе остали непознати. Пошто тада није постојала потреба за применом једног несумњиво тешког и скупог процеса убрзо је то откриће прешло у заборав. Али, кад је избио рат Немци су почели да израђују чауре за метке „хладним поступком“ што је за њих при тадашњој оскудници челика било веома важно, јер је уштеда материјала била велика, производња много бржа и јефтинија. Пред свој пораз у Другом светском рату они су наредили да се пресе потребне за то пренесу на разне стране и постарали се да обрада хладног челика остане тајна.

Мада је уласком савезника у Немачку, немачка индустрија стајала пред њима отворена, ипак је требало доста дуго времена и трагања да се о производњи хладног челика сазна нешто ближе. Сазнало се, наиме, да су главни произвођачи биле Нојмајер-Верке близу Нирнберга. А тек кад су пронађени планови и писане забелешке потпуно су откривени састојци и начин обраде хладног челика, те се најзад и у Америци могло приступити изради пушчаних чаура од хладног челика који се моделира као восак. И не само за чауре, ова врста челика подерана је и за израду пушчаних цевки; готови комади ни по чему се не разликују од оних израђених машинским путем.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

СЛЕПИ ВОДИЧ

Слепи Пјетро Ђерборео, из Сорента, у Италији, имао је 32 сина, који су сви још од рођења били слепи. И поред тог тешког недостатка, стари Пјетро и његови синови пријавили су се као добровољци у Гарибалдијеву војску која се борила за ослобођење Ита-

лије од аустриског јарма, а касније и против папства. За време мрачних, кишних ноћи, преко беспутих планина и мочвара, чак и водичи са чудом вида били су често потпуно беспомоћни. У таквим случајевима Гарибалди је с пуним поверењем узимао за водича слепог Пјетра или неког од његових синова.

УШБЕНИЦИ У СТИХОВИМА

Италијански професор и књижевник Кавалијере написао је 1940 године ушбеник историје старог Рима у стиховима. Он је књигу на менио школској деци, јер је сматрао да она радије читају стихове него прозу. Кавалијере је пре ове историје написао и издао и једну хемију у стиховима.

МАЧКА ОТПОРНОСТ

Код многих народа постоји изрека која каже да мачка има девет живота. У Онтарију, у Канади, догодило се један случај који потврђује веровање да мачке спадају међу најиздржљивије животиње. Један научник затворио је мачку-скитницу у магу одају испуњену неким отровним и запаљивим гасом. Мачка је узнемирено трчала по собници, а из крзна су јој искакале електричне варнице. Од тих варница гас се запаљиво и експлодирао. Зграда је била

тешко оштећена, а радознали научник нађен је онесвесан. Међутим, мачка се мирно удаљила као да се ништа није догодило.

НАЈСПОРИЈИ ВОЗ

Између Буенос Аиреса, главног града Аргентине, и насеља Тубурукуаје има свега 60 километара. Ипак, возу који саобраћа између ова два места потребно је читавих осам часова да би превалио ту раздаљину. Због тога они који су принуђени да се њиме возе налазе га најспоријим и најлеђијим возом на свету.

ОД БИЧА — ДРВО

Године 1860 фармер Смирли Самнер прислонио је свој бич којим је гонио волове уз неку живу ограду и ту га заборавио. Из држалице бича ускоро су избиле жиле, а после изве-

сног времена бич је олистало. Дрво је постајало све јаче и достигло је висину од осамнаест метара. Дрво бич и данас још постоји у насељу Самнер, у Илиносу.

„БРЗА“ ПОШТА

Северна страна Великог Кањона на реци Колораду удаљена је од јужне свега шеснаест километара. Ипак, писмо упућено из једног места с једне стране кањона на другу мора да пређе пут од 1.700 километара, и то преко четири федералне државе: Аризоне, Калифорније, Неваде и Утаха. Због тога, уместо да путује неколико часова, писмо проведе на путу неколико дана.

НЕВЕРОВАТНО ПАМЋЕЊЕ

Француски научник Матјен Весијар де ла Кроз био је чувен по томе што је Дантеову „Божанствену комедију“, која има око 75.000 речи, знао напамет. Де ла Кроз је могао да речитује стихове из „Божанствене комедије“ пуних десет часова без предах.

ПРИРОДНА КИША У ЗГРАДИ

Гудијеров док за ваздушне лађе у Акрону највећи је хангар на свету. Количина ваздуха у хангару толика је да изненадне промене у температури проузрокују стварање магле и облака у самој просторији. Из тих облака понекад пада плаха киша, тако да се на поду стварају читаве баре.

НЕПРИКОСНОВЕНЕ ГЛАВЕ

Главе урођеника на острву Јави сматрају се светим и неприкосновеним. Због тога за Јаванце нема веће увреде ни већег злочина од тога да им неко, а нарочито странац, додирне главу. За овакву увреду Јаванци се свирепо сведе.

НЕУСТРАШИВИ ПОМОРАЦ

Ахто Валтер, из Сен Томаса, на Девичанским Острвима, прешао је Атлантски Океан пет пута, и то потпуно сам у својој једрици дугој свега 8,5 метара. Ахто

Валтер с правом је носио име „неустрашивог поморца“, како су га називали његови пријатељи и познаници.

МАЛИ ХИЈАВАТА

WALTY DISNEY

ТРИ НЕОБИЧНА ПАРАГРАФА

Локомотива, када је пронађена, одмах је показала своје предности и освојила је просторе. Чим су се увидела та њена прелијепства, појединци су почели да граде и дилжансе, које је терала пара. Народ их је називао „кола без коња“.

је да их опомене, као и путнике-пешаке, да иза њега иде парна машина. Други параграфи: машинисти не смеју да звижде да не би плашили коње. Пару из машине могу да пуштају само у случају ако на путу нема коња.

ЗВЕЗДЕ — ЦИНОВИ

Наше Сунце је огромно, али кад би га поставили покрај неких других чланова васионе и с њима упоредили, оно би дало утисак ситне — готово незапажене звезде. Међу звездама има таквих цинова који су по милион и више пута већи од Сунца.

ХРАНЉИВОСТ ОСТРИГА

Остриге или каменице су једна врста морских шкољки. Код нас се гаје у Стоном Заливу, затим у Врањини код Сплита и Белом Гату на Дугом Отоку.

непромењени уносе у организам. По мишљењу стручњака најједна храна, осим млека, није тако повољна за људски организам као месо остриге. Због лековитости била је позната још у 16, 17 и 18 веку, а у тим временима употребљавала се и као средство за подмлађивање и освежавање.

СТАРОСТ ЗЕМЉИНЕ КОРЕ

Док је Земља дошла до данашњег стања какво је нама познато и док се на њој развио живот почев од прве ћелије па до најсавршенијег живог бића на земљи — човека, требало је да прође стразовито много времена.

Дали знате?

ТЕЖАК РАД СПРЕЧАВА ТУМОР

До занимљивог открића дошао је др Харолд Решнис, професор Универзитета у Пенсилванији. „Кад би људи били мишеви, каже он, могли би радом или неким другим погодним начином да стекну имунитет противу рака“.

МРАВИ-ВОДНОШЕ

Дуго су се научници питањем где и како мрави који живе у пустињи нађу себи воду. Ту тајну открио је недавно један јужноафрички научник.

За време копања артеских бунара у једној пустињској области Трансвала, научник је приметио један узан вијугав канал који се губио у земљи. Канад је водио до два бунара који је био дубок око двадесет метара.

ЗАШТО СЕ ЖИВА УПОТРЕБЉАВА ЗА ТЕРМОМЕТАР

Као што се већ зна за прављење термометра се употребљава жива. То, наравно, није дошло случајно, већ из више разлога.

Један од првих је тај што жива кључа тек на + 360 степени, док алкохол почиње да кључа већ на + 78 степени. Затим, што жива не пријања за зидове стаклене цеви и што је бољи спроводник топлоте од свих осталих течности.

ЧУДАН ОБИЧАЈ

Племена Туарега, које живи у Сахари, издваја се од свих народа по једном чудном обичају. Мушкарци тога племена носе вео, којим обавију целу главу тако да им остану слободне само очи.

ДОБА РАЗВИТКА КОД НЕКИХ ЖИВОТИЊА

Мали мајмун-горило у први мах развија се спорије него мало дете истог доба. Али, већ после прве године настају код њега промене, јер почиње нагло да се развија тако да је у трећој години већ потпуно развијен.

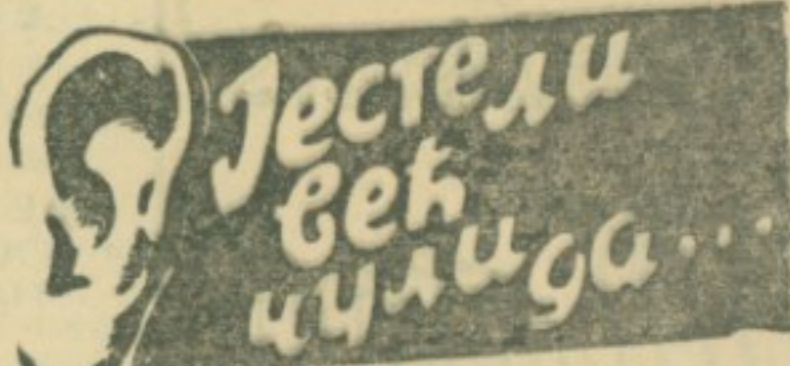
Лавови и тигрови достижу своју пуну снагу у четвртој години, док дивље мачке постигну пуну снагу већ у другој години. Слон је највећа животиња и њему је потребно највише времена да се развије.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДРУМОВА ПЛАСТИЧНОМ МАТЕРИЈОМ

После многих испитивања у Тексасу се дошло до закључка да је за обележавање путева најбоља једна пластична материја. Она може бити бела, жута, или неке друге боје и може да се употреби на асфалу и на копки.

ТОПЉЕЊЕ ЧЕЛИКА ПРАЂЕНО ФОТО-КАМЕРОМ

Захваљујући камери која може да сними 3.500 слика у секунду, сада је могућно пратити све фазе брзог сагоревања или експлозије. Ово је нарочито корисно за техничаре, јер се може лепо видети цео процес топљења челика у пећима.

... планета Марс има два пратњоца, Јупитер и Сатурн по девет, док Венера и Меркур уопште немају пратњоце.

... мртвим глечерима називају се глечери који се никад не крећу.

... најдужи подземни канал на свету налази се у Рову, у Француској.

... први аутомобил појавио се у Београду почетком априла 1903 године.

... од 1895 године ниво мора и океана попео се за 12,5 сантиметара. Према мишљењу географа Џорџа Кертера, ову појаву проузроковало је стално отапање леденог покривача на земљиним половима.

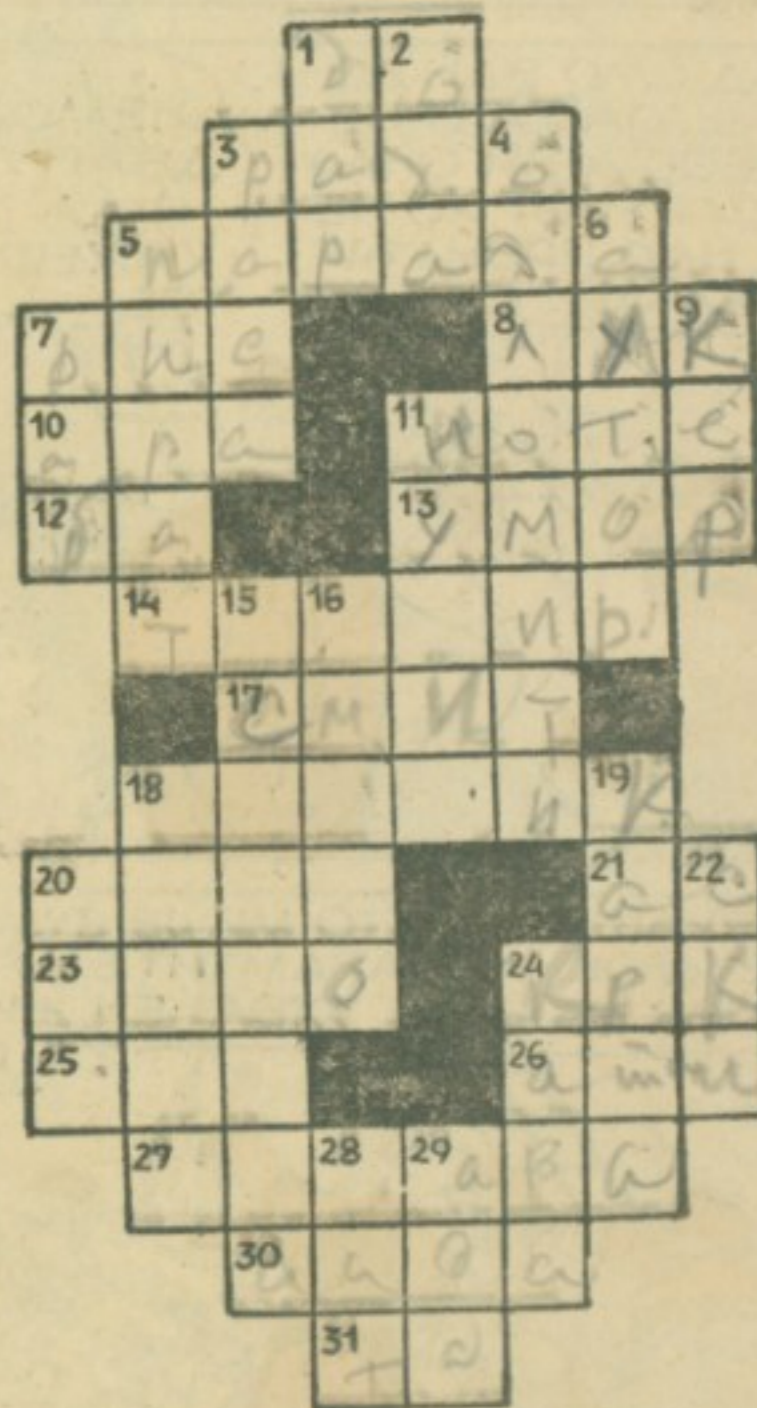

... за време лета, мува махне крилима 330 пута у секунду, пчела 240 пута, вилин коњица 28, а лептир само 8 пута.

Водоравно: 1) први тон у скали; 2) драге воље; 3) дефили; 4) дивља животиња; 5) део круга; 6) врста папугаја; 7) знаци за обележавање трајанга тонама; 8) хемиски знак за барјум; 9) клонулово; 10) град у Далмацији; 11) аустралиски државник; 12) област око Балтичког Мора; 13) наше острво; 14) умокал; 15) коњи; 16) десна притока Нила; 17) опера од Вердија; 18) показана заменица.

Усправно: 1) поклон; 2) врста песме; 3) група јединки једне врсте живих бића са истим наредним особинама; 4) откинути; 5) гусар; 6) творац књижевног или уметничког дела; 7) острво у Јадранском Мору; 8) пас; 9) врста слаткиша; 10) присталица једног правца у уметности; 11) површно; 12) презиме јунака најпознатијег романа Р. М. Дикенса; 13) мапа; 14) један музички инструмент; 15) зимски спорт; 16) кола за преносиве артиљеријске муниције; 17) суштина; 18) ревно острво.

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

Водоравно: 1) Лаба; 5) колона; 7) катар; 8) ис; 10) сомот; 11) дете; 13) алас; 14) мотор; 15) ат; 16) балон; 17) Аладин; 19) Елен; 20) апарат; 22) крета; 23) ам; 25) авија; 26) опит; 28) Рама; 29) Удине; 30) Ра; 31) идеја; 32) новела; 34) ласо.

ДЕДИЧНЕ ВЕШТИНЕ

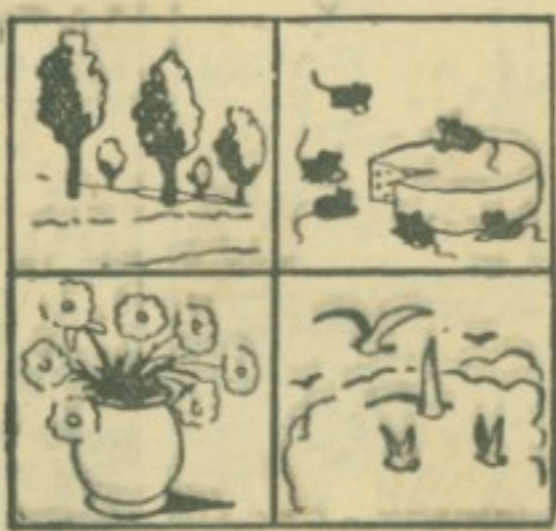
СЛОВО Е

Исеците горњу слику и од добијених делова направите слово Е. Покушајте задатак није тако тежак. Ако не можете, ми ћемо вам помоћи.

ИМАТЕ ЛИ ДОБРО ПАМЋЕЊЕ

Посматрајте пажљиво доњу слику неко време, затим

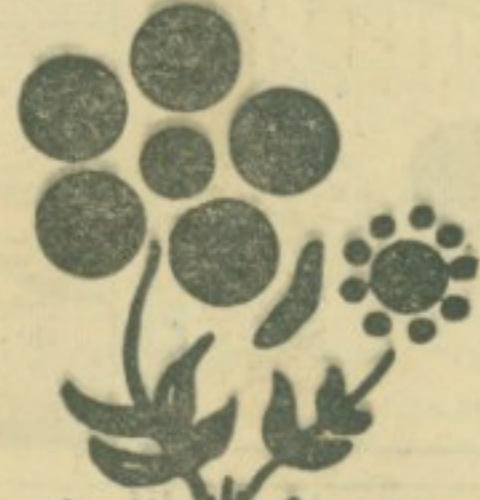
је покријте руком и потрудите се да одговорите на следећа питања:

- 1) Колико на горњој слици има дрвета?
2) Колико мишева?

- 3) Колико цветова?
4) Колико птица?

ОПТИЧКА ВАРКА

Који је средњи круг велики? Да ли онај који се налази у средини пет великих кругова или онај који је у средини девет мањих кругова?

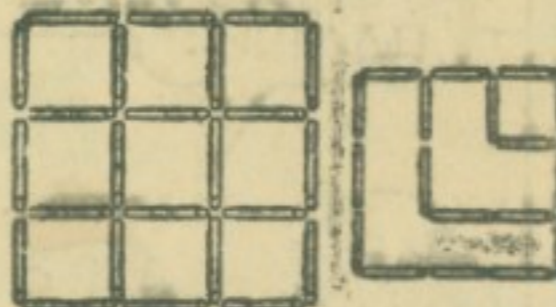

Покушајте да са ових пет шибница конструишете два троугла. Ако не можете погледајте решење!

различитих троуглова има на горњој слици? Треба добро да рачунате и лажите да не покретите.

ЧАРОБНИ КВАДРАТ

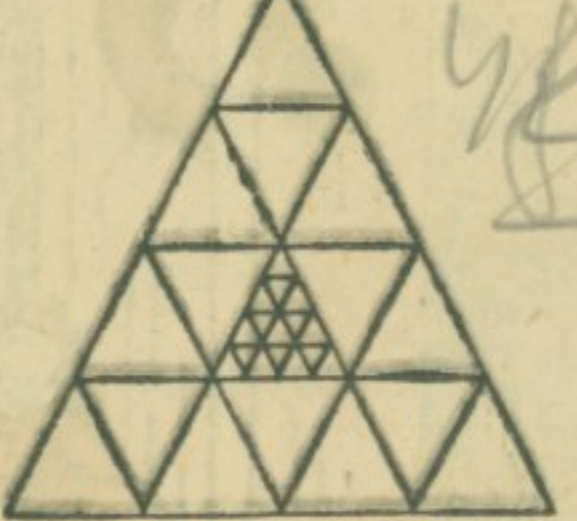

Са 24 шибнице конструиран је велики квадрат који садржи девет малих квадрата. Ако узмете шест шибница, добићете три квадрата. Које шибнице треба уклопити?

Ако не можете да решите сами, дајемо вам решење.

УМЕТЕ ЛИ ДА БРОЈИТЕ

Можете ли рећи колико

WALT DISNEY'S

Петар Пан

По звончићевом наговору деца са острва напала су каменицама Петрове нове другове. Петар Пан успео је да их спасе

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОНЈА, МОРНАРА ТОМА ТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГ ЛИНА

Пошто су се ослободили из затвора, Шанг Лин, Том Траут и Цони ослободили су и осталу посаду "Морске Ласте"... Изненадним јуришем, растерали су стражу и дочепали су свога брода који је испловио из луке пре но што су се гувернерове трупе уопште снашле.

